

Školitelský posudek na disertační práci Mgr. Daniela Baránka

Emancipační židovské komunity na Moravě a ve Slezsku, 367 s. s přílohami

Emancipatory Jewish Communities in Moravia and Silesia

Vedoucí práce prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.

Praha FFUK 2018

Průběh doktorandského studia

Daniel Baránek patřil mezi pilné a poctivé studenty doktorandského studia studijního programu České dějiny. Své povinnosti plnil pravidelně a bez problému. Pomáhala mu k tomu jeho vrozená skromnost, zaujetí pro dějiny a dějiny Židů zvláště a jeho druhý vystudovaný obor hebraistická studia. K jeho odborné profilaci přispěly badatelské pobyty v zahraničí (mimo jiné v Izraeli) a účast na řešení fakultních a grantových projektu (Jewish Heritage Europe).

Cíl práce:

Cílem práce je komplexní výzkum tzv. emancipovaných židovských komunit, které vznikly na Moravě a ve Slezsku v důsledku občanskoprávní emancipace židů v polovině 19. století, a které byly vyhlazeny v průběhu druhé světové války. Cílem práce je také vyjádřit se k otázce židovské identity na našem území a navrhnout teoretické řešení tohoto hojně diskutovaného problému. Toto řešení spočívá v důkladných mikrohistorických sondách náboženských obcí a v pluralitním pojetí emancipačních židovských komunit. Tyto analytické sondy by se měly zaměřit na odhalování procesů při tvorbě identit uvnitř různých skupin uvnitř židovské společnosti a proměn jejich vzájemných nejen generačních vztahů.

Charakteristika práce:

Jedná se o první ucelené, dobře vystavěné a originálně promyšlené více méně syntetické dílo, které je založené na nosné koncepci a na vyhodnocení dosavadní literatury a doposud nepoužitých pramenů archivní povahy. Sestává se ze tří základních částí, z nichž ta první má charakter syntézy založené na věcném a časovém rozboru právních a demografických předpokladů pro vznik a vývoj židovského osídlení v místech, kde židé před zrovnoprávněním žili v průběhu zhruba sto padesáti let. Druhá část disertační práce se zaměřuje na vnitřní záležitosti emancipačních židovských komunit, především pak na obecnější otázky židovských kolektivních práv a emancipačních procesů uvnitř jednotlivých židovských

komunit. Třetí pak více méně vedena v kritickém a polemickém duchu a vyjadřuje se především k pojetí židovské identity či identit.

Metoda zpracování:

Základem práce je samozřejmě důkladná historicko-kritická rešerše a hledání teoreticko-filozofických opor v Heideggerovském duchu, kde identita a instituce jsou součástí téže struktury a kde „lidské bytí osciluje mezi hledáním své autenticity a zklidňujícím identifikováním se s již existujícím kulturním porozuměním světu“. Proto tím největším přínosem z hlediska historické práce je kromě **zaměření se na moravské-slezský prostor a historicko-právní a historicko-organizační průzkum židovských institucionálních struktur a židovské identit/identit z vnitra této společnosti/společností**. O tento filozofický, heuristický, jazykově a metodologicky náročný přístup se doposud v české historiografii nikdo nepokusil. Zároveň se disertant snažil v každé části práce o to, aby tento proces/procesy viděl dynamicky, protikladně a neukončeně opět především z hlediska samotné židovské komunity. Výsledkem je nový pohled na židovskou emancipaci včetně konstatování o neschopnosti a neochotě řešit různorodost židovských obcí a identit „křesťanskými zákonodárci“ a o výrazné názorové a životní pluralitě uvnitř židovské minority v moravské-slezském prostoru.

Už jenom úvaha o tom, zda Židy psát malým či velkým písmenem či jak pojímat společné a individuální bytí Židů, svědčí o myšlenkové hloubce předložené práce. Rovněž závěry typu: „Nekonečnost a provizornost patřily k podstatě židovským komunit“ (S. 263) nebo „Emancipační diskurs nevyhnutelně obsahuje více či méně bojovné prosazení svých práv“ /tamtéž) či „Ztráta dosavadních spojenců (německých liberálů) a vznik národnostně definovaných států přivedla židovské liberály blíže k sionistům“ anebo „Generační proměny (židovského obyvatelstva) se většinou nekryjí s institucionálními změnami“, stojí za promýšlení a další rozpracování.

K výrazným kladům práce proto patří dle mého soudu historika:

1. Zahrnutí problematiky židovských emancipačních komunit do liberálního a demokratického dobového kontextu.
2. Nezakrývání rozporů mezi jednotlivými názorovými skupinami uvnitř židovským komunit.
3. Syntetické a celoplošné pojetí problematiky emancipovaných židovských komunit na Moravě a ve Slezsku.
4. Důvěrná znalost roztříštěné pramenné základny a
5. Výborná jazyková úroveň práce bez jakýkoliv chyb a překlepů.

Závěrečné shrnutí:

Práci doporučuji vřele k obhajobě pro její nespornou odbornou kvalitu, výrou stylistickou a jazykovou úroveň a zřejmý osobní vklad disertatnta.

V Praze 7. 1. 2019

Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.